

Leivinpaperi – keittiön
monitoimiapuri

Sähköverkoilla on
edelläkävijän rooli
energiamurroksessa

Innostu talviretkeilystä

» sivut 10–11

Vanha tietokone voi olla AARRE

TEKSTI: MATTI VÄLIMÄKI
KUVAT: ILARI VÄLIMÄKI

Keräilijä Ari Tommiska matkaa vanhojen laitteiden ja retropelien avulla aikaan, jolloin elämämme muuttui.

Ari Tommiskalla on 1040 tietokonetta ja pelikonetta. Pelejä löytyy noin 8000. Kokoelmat vievät valtaosan klaukkalalaisesta 200-neliöisestä omakotitalosta.

– Kun tietotekniset laitteet tulivat 1970-luvun lopulla, se oli minulle valtava positiivinen järkytys. Nuorelle pojalle avautui aivan uudenlainen maailma. En ole päässyt siitä yli oikeastaan vieläkään, Tommiska miettii

Aikuisiällä hän päätti hankkia itselleen kaikki koneet ja pelit, joista oli haaveillut.

– Olen halunnut myös taltioida historiaa, kerätä jälkipolville hyvän läpyleikkauksen suomalaisesta tietotekniikasta.

Tommiska on lainannut esineistöään myös elokuvaan oikeaa ajankuvaa luomaan. Hänen laitteitaan löytyy esimer-

kiksi leffoista *Veljeni Vartija*, *Sarasvuono* ja *Teit meistä kauniin*.

– On minulla myös yksi faksi ja sähkökirjoituskone. Ihan vaan sen takia, jos niitä tarvitaan jossakin.

Tietokoneista tuli Tommiskalle harrastuksen lisäksi myös työ. Tällä hetkellä hän vastaa ICT-kehityspäällikkönä Eläkeyhtiö Elon tietoteknisestä infra-

Tikku-ukoista virtuaalitodellisuuteen

Tommiska pelaa silloin tällöin koneillaan vanhoja pelejä, esimerkiksi Atari-laitteilla sokkelopeli *Pac Mania* sekä lennoppeli *1941*:tä.

– Retropelaaminen tarjoaa pienen nostalgiatripin. Saan otteen ajasta, jolloin tietotekniikka oli vielä uutta ja hyvin yksinkertaista.

Ari Tommiskan kokoelman helmiin kuuluu harvinainen Apple Lisa (vasemmalla etualalla) vuodelta 1983.

MYÖS MATKAPUHELIMET KIIINNOSTAVAT

Ari Tommiskan kokoelmiin kuuluu myös parisataa Nokian puhelinta.

Hän ihmettelee, että maamme historiinkin kannalta tärkeän yhtiön puhelimet ovat keräilykohteina varsin aliarvostettuja.

– Keräilijöitä on jonkin verran, mutta puhelinten hintataso on yleensä vaatimaton, erikoismallienkin kohdalla yleensä vain kymppiejä.

Jotkut mallit, esimerkiksi Nokian kannettavat Mobira Senatorit sekä Nokian 8800 Zippo -puhelimet herättävät toki kiinnostusta. Pieni kierros Ebay:ssa, Amazonissa, vintage-mobile-eu-sivustolla sekä kotimaisella tori.fi:ssä paljastaa, että laitteiden hintapyynnöt liikkuvat usein 400 euron tietämillä.

Ebayssa myytiin äskettäin Nokian 8800 Arte Gold – Cartier Titanium Limited -puhelinta alkuperäisessä pakkauksessaan peräti 4400 dollarilla.

Tommiskan Nokia-kokoelmassa on muun muassa kommunikaattoreita, N-Gage-pelikoneita ja business-puhelimia.

Hän kertoo, että on ollut jännittävää seurata, miten pelien tie on johtanut teksteistä ja tikku-ukoista kohti hämästyttävää realismia.

– Pianhan tulevat sitten kvanttietokoneet ja pääsemme sukeltamaan todellisiin virtuaalimaailmiihin.

Retropeleihin pääsisi toki käsiksi myös kevyemmällä otteella, ilman vanhoja koneita ja vanhoja pelejä, emulaattoreilla.

– Vaikkapa Windows 10:een voi ladata Commodore 64-emulaattorin, jolloin käyttäliittymä näyttää Commodore 64:ltä ja sillä voi ladata netistä sille tarkoitettuja pelejä. Tuollainen ei kuitenkaan innosta minua. Minun juttuni on keräily.

Antiikkiset Applet kokoelman helmiä

Suurin osa Tommiskan vanhoista laitteista toimii hyvin; hän on kunnostanut

niitä itse ja tehnyt niihin myös laajennuksia.

– Nykyään esimerkiksi Commodore 64:ään on tarjolla huikeita virityksiä viikkojen selvittämistä varten.

Myös Tommiskan kokoelman helmet. Applen varhaiset tietokoneet, Apple III ja Apple Lisa, toimivat moitteettomasti. Harvinaisuutensa takia ne saavat kuitenkin viettää eläkepäiviään rauhassa kirjahyllyssä.

Tommiska ei halua pohtia kokoelmansa rahallista arvoa.

– Olen hankkinut laitteita ja pelejä vuosien varrella edullisesti esimerkiksi kirpputoreilta. Harvinaisuudet ovat kuitenkin aina hinnoissaan, hän muotoilee.

Hintahaitari on laaja

Tommiska arvioi, että yleensä yksittäisillä vanhoilla koneilla ja peleillä, joita löytyy suomalaiskotien komeroista ja vinteilä, ei ole juurikaan rahallista ar-

voa. Mukaan mahtuu kuitenkin poikkeuksia.

– Hintahaitari on kaiken kaikkiaan varsin laaja. Esimerkiksi vanhojen Commodore 64 -koneiden hinnat ovat yleensä vain muutamia kymppäjä. Mutta esimerkiksi Uno muuttaa maalle -pelilerpusta on maksettu melkein kolmetuhatta euroa.

Suomalaisia kiinnostivat jokin aika sitten erityisesti vanhat Nintendo NES-pelikonsolit ja pelit.

– Voi kuitenkin olla, että he, jotka ovat vanhan nintendon halunneet, ovat sen jo hankkineet.

Super Mario pomppii omalla tasollaan

Suuressa maailmassa Uno ei ole tietenkään numero yksi. Super Mario pomppii aivan omalla tasollaan. Yhdysvalloissa vanhasta Super Mario 64 -pelistä maksettiin taannoin peräti puolitoista mil-

Mario seikkailee myös lukemattomissa pehmoleluissa ja muovifiguureissa.

joonaa dollaria.

– Ulkomailla hinnat voivat nousta todella koviksi etenkin silloin, kun myyntiin tulee harvinainen vanha peli avaimattomana alkuperäispakkauksessaan ja ohjeiden kera.

Tommiska kehottaa kuitenkin harkitsemaan, onko vanhasta tietotekniikasta ja peleistä varsinaiseksi sijoituskohteeksi.

– Monet ihmiset keräävät asioita, jotka liittyvät heidän nuoruuteensa ja ovat heille tärkeitä. On aina hieman epävarmaa, minkälainen rahallinen arvo niillä sitten on seuraavan sukupolven mielestä. ■

1•2022

- 2 Vanha tietokone voi olla aarre
- 6 Uni antaa energiaa
- 8 Riistakamerat valvovat ja kuvaavat
- 10 Innostu retkeilemään talvella
- 12 Lempeänmakuinen marenki kruunaa jälkiruoat
- 14 Leivinpaperilla suojaat astiat ja sähkölaitteet
- 17 Ajankohtaista Rovakairasta
- 18 Visa & ristikko
- 19 Kolumni: Valtteri sai tukkapöllyä
- 20 Sähköverkot ovat mahdollistaja ja edelläkävijä
- 22 Ryijyt ovat käsityötaidon vaalittavia helmiä

Uni on keskeinen energian lähteemme. Yli 90 prosenttia palautumisesta tapahtuu nukkumisen aikana. S. 6

Metsästäjien suosima riistakamera on noussut suosituksi vaihtoehdoksi mökeillä ja kotipihoissa. S. 8

Leivinpaperi vähentää tiskaustarvetta ja suojaa kodinkoneita. Työtehoseura testasi leivinpapereita ja löysi niistä eroja. Tiedätkö mitä eroa on voipaperilla ja leivinpaperilla? S. 14

Talven valo- ja värimaailma on äärimmäisen kaunis ja ehdottomasti kokemisen arvoinen, kertoo Jonna Saari. S. 10

Toimitusjohtajan katsaus

Vuosi 2021 on takanapäin. Energia-alalla koettiin vuoden kuluessa monenlaisia käänteitä. Keväällä tunnelmat olivat sellaiset, että palataan energian hinnoissa entiseen tasaiseen menoon takaisin. Kesän aikana kaikki kuitenkin kääntyi, ja varsinkin loppukäyttäjien kannalta huonoon suuntaan. Sähkön ja kaiken muunkin energian hinta nousi voimakkaasti niin meillä Suomessa kuin kaikkialla Euroopassa. Tätä kirjoitettaessa ollaan kaiken energian osalta edelleen huippuhinnoissa. Sähkön myyntihinnat vaihtelevat melkoisesti päivästä riippuen, asiakkaan kannalta olennaisista ei ole tietenkään yksittäisen päivän hinta, vaan pidemmän ajan keskihinta. Ne asiakkaat, jotka ostavat suoraan pörssi-hintaista sähköä, ovat kokeneet hinnanmuutokset suoraan. Muiden osalta hinnat ovat olleet kiinteähintaisen sopimuksen mukaisia.

Rovakairan verkkoinvestoinnit saatiin tehtyä. Tykkylumen aiheuttamat ongelmat ovat kuitenkin tänäkin talvena osoittaneet, että kaikki johdot on saatava metsistä pois teiden reunoihin ennen kuin kaikkien asiakkaidemme sähkönjakelun varmuus on riittävällä tasolla. Tämä työ jatkuu alkaneenakin vuonna.

Päättynyt vuosi oli lämpötiloiltaan useita edellisiä vuosia selvästi kylmempi. Ennakkotietojen mukaan sähkön siirtomäärä

asiakkaillemme kasvoi jopa noin kahdeksan prosenttia edellisvuoteen verrattuna. Myös uusia asiakkaita liitettiin palveluumme lähes 500 käyttöpaikan verran. Kasvu kuvastaa sitä, että toimialueemme Rovaniemi, Kittilä ja Sodankylä on elinvoimainen ympäristö.

Yhtiön strategiaa uudistettiin viime vuoden aikana. Perusajatus tiivistyy lauseeseen ”Yhdessä teemme sähköistä tulevaisuutta Lappiin”. Toimimme valtakunnankin mittakaavassa vireällä alueella. Ilmastomuutoksen vastaiset toimet ja elinkeinoelämän kehitys lisäävät sähkön käyttöä jatkossa merkittävästi. Vuosia jatkunut ja edelleen jatkuva investointiohjelma lisää sähkönjakelun varmuutta.

Valoisaa alkanutta vuotta!

Rovakaira Oy
Tapio Jalonen
toimitusjohtaja

KUVA: SAMULI SARASTE

ROVAKAIRA

82. vuosikerta ISSN 0355-5356

Julkaisija: Rovakaira Oy, www.rovakaira.fi, p. 016 331 6200 • **Kustantaja ja Helsingin toimitus:** Adato Energia Oy, Eteläranta 10, 00130 Helsinki, www.adato.fi, päätoimittaja (vastaava) Ari J. Vesa, p. 0500 801 105, ari.vesa@energia.fi • **Toimituksen assistentti:** Riitta Lahti, p. 050 548 1127, riitta.lahti@energia.fi • **Ulkoasu:** PunaMusta Oy, Sisältö- ja suunnittelupalvelut • **Kannen kuva:** Jonna Saaren kotialbumi • **Osoitteenmuutokset:** Rovakaira Oy • **Painopaikka:** PunaMusta, 2022

Painotuotteet
4041-0619

A close-up photograph of a young couple sleeping peacefully in bed. The woman in the foreground has long, wavy red hair and is resting her head on a white pillow. The man behind her has dark hair and is also sleeping. The lighting is soft and natural, creating a calm and intimate atmosphere.

UNI

TEKSTI: MATTI VÄLIMÄKI
KUVA: SCANSTOCKPHOTO

antaa energiaa

Nukkuminen on halpa, tehokas ja varsin mukava tapa huolehtia hyvinvoinnista. Huonokin nukkuja voi opetella paremmaksi.

Uni on keskeinen energian lähteemme. Yli 90 prosenttia palautumisesta tapahtuu nukkumisen aikana.

Unilääkäri **Henri Tuomilehdon** mielestä nyky-yhteiskunnassa ei ehkä täysin ymmärretä asiaa – tai anneta sille riittävästi painoarvoa.

– Panostamalla nukkumiseen ja hyvään uneen panostamme hyvinvointiimme.

Jotkut tarvitsevat enemmän unta, toiset vähemmän. Toiset ovat parempia nukkuja, toiset herkkäunisia. Mutta huonokin nukkuja voi kehittyä paremmaksi.

Tuomilehto on korva-, nenä- ja kurkkutautien erikoislääkäri, jolla on sekä kotimainen että eurooppalainen unilääketieteen erityispätevyys.

Tuomilehto tunnetaan myös esimerkiksi Columbia Blue Jackets -jääkiekkjoukkueen ’univalmentajana’.

– Autan pelaajia optimoimaan palautumistaan eli nukkumaan paremmin, jotta he ovat sitten varmasti pelissä hereillä, hän huomauttaa.

Pikalataus ei onnistu

Paremman nukkumisen treenaaminen alkaa unen merkityksen tajuamisesta. Unelle on esimerkiksi annettava riittävästi aikaa.

– Jos joku alkaa haukotella illalla kymmenen aikaan, niin silloin hänen kannattaa tosiaan mennä sänkyyn eikä sinnitellä television ääressä kahteentoista tai yhteen.

Tuomilehto muistuttaa, että jos henkilökohmainen unen tarve on vaikkapa seitsemän tuntia yössä, niin akkujen lataaminen täyteen ei yksinkertaisesti onnistu viidessä tunnissa.

– Jos nukumme jatkuvasti liian vähän, saatamme myös turtua tilanteeseen ja se alkaa tuntua jopa normaalilta. Lopulta, varsinkin jos on ollut jo lapsena herkkäuninen, uni voi hajota kokonaan ja seurauksena ovat univaikeudet.

Meidän pitäisi päästä eroon esimerkiksi ajattelutavasta, että ’kello on noin vähän, ei vielä voi mennä nukkumaan’.

– Ei kello tiedä, mihin aikaan meidän pitäisi mennä nukkumaan.

Nukkumiselle luodaan perusta jo päivällä

Tuomilehto korostaa, että illalla itse nukahtaminen on ikään kuin viimeinen silaus. Hyvää nukkumista pohjustetaan jo päivällä huolehtimalla esimerkiksi siitä, että päivät eivät ole liian epäsäännöllisiä ja kuormittavia sekä terveellisen ruokavalion ja riittävän liikunnan avulla.

Mutta mitä, jos päivä on ollut stressaava tai nukahtaminen jostakin muusta syystä tuntuu vaikealta?

– No, ylipäätään illalla on järkevää yrittää rau-

hoittua. Se ei tarkoita sitä, että pitää välttämättä sytyttää kynttilöitä ja meditoida joogamatolla, mutta kannattaa ottaa muuten kevyemmin. Voisi katsella vaikkapa – jonkin aikaa – jotain televisiosarjaa tai lukea hyvää kirjaa tai tehdä jotain muuta rauhallista, mistä nyt itse kukin pitää.

Myöhäisillan sometus ei välttämättä kannata

Nukahtamista – tai ainakaan unen laatua – ei yleensä edistä sometuksen tai tietokonepelaamisen kaltainen interaktiivinen toiminta eli aivojen aktivointi, juuri ennen sänkyyn menoa.

– Interaktiivisen toiminnan jälkeen aivot jäävät helposti ylikierroksille. Tämä häiritsee erityisesti palautumisen kannalta tärkeän syvän unen laatua.

Alkoholikaan ei sovi unilääkkeeksi.

– Usein pienikin määrä alkoholia haittaa unen laatua. Tämä näkyy varsinkin herkkäunisilla.

Nukahtaminen ei myöskään yleensä onnistu hampaat irvessä.

– Jos alkaa tuntua, että kieppuminen sängyssä on jatkunut kohtuuttoman pitkään, niin silloin on hyvä siirtyä Plan B:hen. Kannattaa tehdä vähän aikaa jotain muuta, ja yrittää nukahtamista uudelleen, sitten, kun alkaa väsyttää.

Älykkäistä mittalaitteista voi olla apua

Tuomilehdon mukaan niin sanotulla uniergonomialla kuten hyvällä sängyllä, tyynyllä sekä makuuhuoneen oikealla lämpötilalla on oma, mutta vain rajallinen merkityksensä.

– Se, kuinka kallis sänky sinulla on ei määrittele sitä, kuinka hyvin nuket. Tärkeintä on, mitä itse teet unen eteen.

Viime aikoina suosioon ovat nousseet painopeitot, jotka mainospuheiden mukaan ”painavat nukkuja turvalliseen syleilyynsä” ja edesauttavat hyvää unta.

– Jos joku kokee tuollaisen auttavan omalla kohdallaan, niin mikäpä siinä. Lääkärinä en voi painopeittoja kuitenkaan rutiinisti suositella. Mitään vankkoja lääketieteellisiä todisteita niiden toimivuudesta ei vielä ole, Tuomilehto korostaa.

Markkinoilla on myös älysormuksia, -kelloja ja aktiivisuusrannekeita, jotka mittaavat unta ja sen laatua.

– Älykkäät mittauslaitteet saattavat tukea unireeniä. Ne voivat auttaa ihmisiä ymmärtämään unen merkityksen ja sitoutumaan paremmin elämänmuutoksiin.

Tuomilehdon mukaan yleensä jo parissa kuu-kaudessa huomaa, miten parempi nukkuminen vaikuttaa positiivisesti omaan jaksamiseen ja elämänlaatuun. ■

Riistakamerat

VALVOVAT JA KUVAAVAT

TEKSTI: MIRKKA KORTELAINEEN
KUVAT: ELISA JA LEHTIKUVA

Onko kameravalvonta henkilötietojen käsittelyä?

Tallennettu kuva ja ääni ovat henkilötietoja, jos yksityishenkilö on niistä tunnistettavissa. Tallentavan kameravalvonnan harjoittaja, esimerkiksi yritys tai viranomainen, käsittelee henkilötietoja kamerajärjestelmän avulla ja on siksi rekisterinpitäjä.

Tallenteiden säilytysajalla ei ole vaikutusta. Kameravalvonnan harjoittajaa pidetään rekisterinpitäjänä, vaikka tallenteet säilytettäisiin esimerkiksi vain tunnin ajan.

Saako valvontakameran asentaa kerrostalon porraskäytävään tai kotipihaan?

Valvontakameroiden sijoituspaikkoihin tai kameravalvonnan oikeutukseen ei voi antaa yleispätevää ohjetta. Jokainen tapaus on arvioitava erikseen. Laillisuuden kannalta olennaista on, mitä käyttötarkoituksia varten ja millä tavalla valvontaa toteutettaisiin, informoitaisiinko siitä valvonnan kohteita ja miten kuvattalenteita, henkilötietoja käsiteltäisiin.

Henkilötietojen käsittely edellyttää aina tietosuojaa-asetuksessa määritellyä käsittelyperustetta.

Kameravalvonnan harjoittaja vastaa aina itse toimintansa laillisuudesta.

Riistakameraa on perinteisesti käytetty eläinten tarkkailuun. Hintojen lasku ja tekninen kehitys on lisännyt niiden käyttöä myös kesämökin ja kodin pihojen valvonnassa. Automaattisesti kuvia ja videota ottava riistakamera sopii moneen tarkoitukseen.

Valvontakameroiden hintojen lasku ja tekninen kehitys on lisännyt kameravalvonnan suosiota niin kodeissa kuin kesämökeilläkin. Met-

sästäjien suosima riistakamera on noussut suosituksi vaihtoehdoksi mökeillä ja kotipihoissa.

Burrel-valvontakameroita maahan-tuovan Alaska Brandsin vientijohtaja **Joel Immonen** kertoo, että riistakameroiden luotettavuuden ja ominaisuuksien parannuttua on niitä viime vuosina alettu käyttää yhä enemmän työmaavalvonnassa sekä kotien ja pihapiirien valvonnassa.

– Aikaisemmin riistakameroita on valvontatarkoituksessa käytetty lähinnä vapaa-ajan asunnoilla ja satunnaisissa kohteissa, joissa jatkuvaa virtaa tai kiinteää internetyhteyttä ei ole ollut saatavilla.

Immonen sanoo, että kameroiden myyntimäärät ovat kasvaneet tasaisesti jo usean vuoden ajan ja etenkin valvontakäyttö on lisääntynyt huomattavasti.

– Valvontakäyttöön soveltuvien laitteiden markkinoilla näemme tällä hetkellä eniten potentiaalia ja olemme kehittäneet tuotteitamme ja pilvipalveluamme monikäyttöisemmiksi.

Kuvia ja videota sähköpostiin

Elisan liiketoimintajohtaja **Olli-Pekka Nokkosen** mukaan riistakameroiden valvontakäyttö on yleistynyt etäohjauk-

Riistakameralla saa valvottua koko pihapiirin. Valvontakameroihin ja valvontakameroina käytettäviin riistakameroihin sekä näihin liittyviin oheispalveluihin kannattaa tutustua huolella. Kodin ja kesämökin turvajärjestelmät on hyvä valita asiantuntijan opastuksella.

sen myötä, minkä avulla käyttäjä pystyy saamaan laitteista kuvia ja videota itselleen esimerkiksi sähköpostiin välittömästi, kun kamera havaitsee liikettä.

- Ennen etäohjausta ne tallentuivat pelkästään kameraan itsessään ja silloin piti käydä paikalla asioiden tarkistamiseksi.

Elisan myymistä riistakameroista noin 60 prosenttia menee valvontakäyttöön ja kameroiden myyntimäärät ovat kasvaneet jatkuvasti.

Omaisuuksien valvonta on kasvanut vuosi vuodelta, sillä erilaiset omaisuusrikokset ovat myös nousseet uutisointiin erityisesti mökkibuumin ansiosta. Ihmisillä on aito tarve ja tahto suojata omaisuuttaan omaehtoisesti. Esimerkiksi vuonna 2021 Elisan Laitenetin suosituin käyttökohde oli etävalvonta.

Vain omalla alueella

Riistakameralla valvontaan pätevät Immosen mukaan samat lainalaisuudet kuin muuhunkin kameravalvontaan, olennaisimpana se, että valvonnasta tulee ilmoittaa selkeästi mahdollisesti kuvattavalle kohteelle.

Kameravalvonnasta omalla tontilla on kerrottava niin, että ilmoitus ei voi jäädä huomaamatta. Pitää muistaa, ettei

kameralla saa myöskään kuvata naapurin pihaa.

Sijoita kamera suojaan säältä

Valvonnasta on Immosen mukaan hyvä kertoa suullisesti myös naapureille ja kaikille muille, jotka vierailevat tontilla.

- Kamera kannattaa mahdollisuuksien mukaan sijoittaa niin, etteivät mahdolliset rajutkaan sääolosuhteet estä tai häiritse alueen tarkkailua. Tärkeää on

"Myös valvontakameroihin ja kodin turvajärjestelmiin kannattaa tutustua. Vaihtoehtoja on paljon."

huomioida myös ilmansuunnat, jottei esimerkiksi aamu- tai ilta-aurinko heikennä kuvan laatua.

Riistakameralla valvottaessa ei kameran hankinnan jälkeen kustannuksia enää synny kuin muutamia euroja kuukaudessa. Kuukausittaiset kulut koostuvat kamerassa käytettävän liittymän kiinteästä kuukausimaksusta ja mahdollisesti kameran lähettämien

kuvien tai videoiden taltioinnista pilvipalveluun.

Salakatselu on kielletty

Riistakameroiden käyttöä kodin tai mökin valvontakameroina ei ole erityisesti tilastoitu, mutta poliisihallituksen poliisitarkastaja **Teemu Saukonieni** sanoo, että valvontakameroiden käyttö saattaa joissakin tapauksissa estää rikoksen tekijöitä, mikäli he kameran huomaavat.

- Toteutuneiden rikosten osalta tieto tapauksesta tulee nopeammin, jolloin rikosilmoitus voidaan tehdä asiasta nopeammin ja käynnistää tilanteen edellyttämät mahdolliset muut toimenpiteet. Kameran tallenteista voi olla hyötyä myös tapahtuneen rikoksen esitutkinnassa.

Saukonien mukaan mitään erityistä piikkiä riistakameroiden käytössä salakatseluun ei ole tiedossa.

- Poliisin näkökulmasta kuvausvälineellä ei ole merkitystä. Kysymys on siitä, täyttyykö asiassa rikoslaissa säädetty salakatselun tunnusmerkistö.

Mikäli kameravalvonnan piiriin tallettuu tunnistettavia henkilöitä, on asiaa Saukonien mukaan arvioitava myös henkilötietolainsäädännön näkökulmasta. ■

Kuinka toimia, jos havaitsee maastossa sähkönjake-luun vaikuttavan vikapaikan? Rovakairan valvomo-päällikkö **Kimmo Hahtimaa** vastaa.

– Tärkeintä on pysyä loitolla sähkölinjasta, koska viallinen sähkölinja voi olla hengenvaarallinen. Myös matalalla roikkuvista sähkölinjoista on syytä pysyä etäällä. Vikapaikkoja on monenlaisia. Usein kyseessä on puu, joka nojaa linjaan.

– Sähkölinjat kulkevat eristimien päällä. Jos tarkkasilmäisenä huomaa, että johto on tippunut eristimen päältä orrelle, on sekin vikapaikka. Tällaiset voi aiheuttaa pitkiä sähkökatkoja, koska niiden löytäminen saattaa viedä aikaa.

– Jos huomaat vikapaikan tai kipi-nöintiä sähkölinjassa, pysy etäällä ja tee aina ilmoitus Rovakairan valvomoon. Ilmoituksen voi tehdä puhelimitse soittamalla 016 331 6201 tai Rovakairan verkkosivuilla vikailmoituksella. Ota kuva vikapaikasta. Se helpottaa vikapäivystäjää varautumaan vian korjaamiseen. Kuvan voit lisätä ilmoitukseen mukaan verkkosivujen kautta. Ilmoitusten avulla löydämme vikapaikat nopeammin, ja parhaassa tapauksessa sähkökatkoksilta vältytään.

Lanka on irronnut orrelta.

Tähtikannen alla huumaava metsän hiljaisuus – INNOSTU RETKEILEMÄÄN TALVELLA

TEKSTI: MERI KOIVUMAA

KUVAT: JONNA SAAREN KOTIALBUMI JA JOEL SAARI

Talvisessa luonnossa nautin ennen kaikkea tähtitaivaasta. Nautin siitä, miten tähtien liikkeitä voi seurata syksystä kevääseen ja kuinka kuuta voi katsella upeissa maisemissa Lapin tuntureilla. Tykkylumi, vaaleanpunainen taivas ja lähellä horisonttia näkyvä keltainen kuu saavat keskipäivän maiseman näyttämään satumaiselta, **Jonna Saari** kuvailee.

Talviretkeily voi olla lämmittävän wok-annoksen syömistä termarista samalla kun katsoo maisemaa, joka avautuu tunturin rinteeltä. Se on retkeilijän oma maisemaravintola.

Termospullo ja kerrosvaatteet ovat todellisia ystäviä pakkasessa

– Nälän ei kannata antaa iskeä talviretkelläkään. Itse en yleensä jaksa tehdä tulia. Jos aion olla reissussa ruoka-aikaan, pakkaan valmista evästä ruokatermokseen, Saari kertoo.

Kun ruoan saa pakattua termokseen, ei aiheudu roskea kannettavaksi. Veden juonti on tärkeää myös kylmällä säällä, mutta pakkasessa vesipullo voi jäätyä. Siksi talvella kannattaa kuljettaa juomavesi termospullossa.

Kokematonkin retkeilijä voi innostua talvella ulkoilemaan, kun pukeutuu riittävästi eikä haukkaa kerralla liian isoa palaa – retkelle ei tarvitse lähteä kovin kauas.

– Kotoa käsin on turvallista ulkoilla kylmällä säällä, koska silloin on helppo kääntyä ympäri, jos huomaa, että lämpö ei riitä. Samalla säästyy auto, kun sitä ei tarvitse käynnistää luontoon lähtemiseksi, Saari pohtii.

Riittävään pukeutumiseen ei ole yhtä oikeaa reseptiä, mutta liikkeelle lähdetään samasta pisteestä: kerrospukeutumisesta. Riittävä vaatetus on yksilöllistä. Jos pidät retkellä taukoja, ota reppuun mukaan taukovaatteita.

– Lämpö pysyy yleensä yllä niin kauan kuin ollaan liikkeessä, mutta taukopaikalle pysähtyessä kylmä iskee yllättävän nopeasti, Saari muistuttaa.

Talviretkeily on mahdollisuus kokea uutta

Talvella liikkumisen mahdollisuuksia on monia. Saari suosittelee rohkeasti kokeilemaan eri lajeja vuokravarusteilla. Silloin voi matalalla kynnyksellä tunnistella, mikä laji itselle sopii.

Retkipaikalla työskentelevä Jonna Saari on lounaisrannikon kasvatti, joka muutti kahdeksan vuotta sitten Lappiin. Saari retkeilee vuodenajasta riippumatta. Vaikka hän paljastaa olevansa kesäihminen, nauttii Saari talvisesta luonnosta.

– Talven valo- ja värimaailma on äärimmäisen kaunis ja ehdottomasti kokemuksen arvoinen, hän kertoo.

– Tykkylumi, vaaleanpunainen taivas ja lähellä horisonttia näkyvä keltainen kuu saavat keskipäivän maiseman näyttämään satumaiselta, Jonna Saari kuvailee.

– Edetä voi vaikkapa hiihtämällä, lumikenkäilemällä, liukulumikenkäilemällä tai luistelemalla – ja alamäkeen vaikka pulkalla tai liukurilla. Aikuisetkin! Saari luettelee.

Hiihtäminen ei ole hänen juttunsa, mutta lumikenkäilystä sen sijaan on tullut oma hitti.

– Kokeilin lumikenkäilyä aikoinaan ensimmäistä kertaa Luostolla vuokra-kengillä ja merkityllä reitillä. Ihastuin siihen heti. Lumikengät tuovat ihanaa vapautta kulkea rauhalliseen tahtiin paksujen hankien keskellä.

Muista turvallisuus ja hyödynnä valmiita reittejä

Pakkasessa retkeily ei vaadi kalliita varusteita – säänmukainen vaatetus riittää ja tavallisilla talvikengillä pärjää hyvin, kun ulkoilma kutsuu.

– Tärkeintä on, ettei tule kylmä, märkä eikä nälkä, Saari muistuttaa.

Erityisesti talvella turvallisuudesta on huolehdittava. Ystävä kannattaa ottaa mukaan, ja päiväretkiä tehdä merkityillä reiteillä.

– Talvella turvallisuus retkeilyssä korostuu entisestään. Kylmyyden, jäätur-

vallisuuden tai eksymisen kanssa ei ole leikkimistä, minkä lisäksi pimeys sekä nopeasti muuttuva sää voivat päästä yllättämään.

Saari suosittelee aloittelevalle yksinretkeilijälle suosittuja retkireittejä. Jos jotain menisi vikaan, on liikkeellä usein muita, joilta voi pyytää apua.

Päiväretkeily sopii useimmille

– Matalan kynnyksen talviretkillä on hyvä kartoittaa omaa vaate- ja varustetarvettaan. Niistä kannattaa olla selvillä ennen kuin ajat kauas kotoa retkelle ja joudut perillä toteamaan, että olisit tarvinnut enemmän vaatetta.

Saari vinkkaa katsomaan internetistä ohjeita. Youtube on tulvillaan videoita, joissa kerrotaan talviretkelyyn valmistautumisesta – jopa kuuluisasta kerros-pukeutumisesta.

Tavallista retkivarustusta löytyy todennäköisesti useimpien kaapista.

– Huomaa, että retkivaatteiden ei todellakaan tarvitse olla uusia. Monilta taatusti löytyy kaapista talviretkelyyn sopivia vaatteita. Tutki mitä vaatteita sinulla jo on, ja testaile pikkuretkillä, kuinka ne palvelevat, Saari kannustaa.

Reittivinkkejä – Ihastu vanhaan metsään

Yksi päiväretkeksi sopiva reitti kulkee Torvisen majalta Luoston kylälle. Kyseessä on lumikenkäreitti.

– Alue on kansallispuistoa, ja metsä ihanan vanhaa. Reitiltä voi huipun tuntumassa poiketa puurajan yläpuolelle katselamaan kauas, ja alas laskeuduttaessa voi eväshetken pitää Tikkalaavulla.

Muita kiinnostavia reittejä on Tankavaarassa Kuukkelilenkki ja Levin keskustasta Kätkätunturin laelle vievä lumikenkäreitti.

– Lisäksi Levillä Korkeaniemen laavulle johtaa lyhyt talvikävelyreitti, joka on tunturia helpommin lähestyttävä, ja laavulta on hieno näköala.

Saari kehottaa kutsumaan ystävän mukaan ensimmäiselle retkelle, koska ”hyvä seura tekee ison osan onnistuneesta retkestä”.

– Talvella luonnon hiljaisuus voi olla suorastaan korvia huumaavaa. Tiedän monia retkeilijöitä, jotka eivät maltaisi luopua talvesta edes toukokuussa. ■

Lempeänmakuinen *marenki* kruunaa jälkiruoat

Marenki on valloittavan kevyt, kaunis ja kuohkea herkku. Marenkia on kolmea eri tyyppiä: ranskalainen, sveitsiläinen ja italialainen. Kotikeittiössä sen valmistaminen onnistuu mainiosti.

Ihanan kevyt, lempeänmakuinen ja kaunis marenki on ehdottomasti tustumisen arvoinen kotikokeille. Se toimii monessa jälkiruoossa ja melko hyvin säilyvänä herkkujen koristeena. Näin kevättalven aikaan marengista voi loihkia esimerkiksi ”lumisia huippuja” tai mitä ikinä mielikuvitus keksiikään.

Marenki on kuin taideteos

Vaahdotetun marenkimassan pitää olla kiinteä ja kiiltävä, kypsennettynä taas rapea, valkea ja kevyt. Näin kertoo restonomi **Emmiina Lehtonen**.

– Valmiit marengit mahdollistavat esimerkiksi nopean kerrosjälkiruoan teon. Siksi marenkia kannattaakin valmistaa kuiva-ainekaappiin säilöön vaikka yllätysvieraita varten.

Lehtosen mukaan marenkilevyn pinta voi maustaa ennen paistoa erilaisin jauhein, kuten pakastekuivatulla vadelmalla tai lakritsijauheella.

– Maustettua marenkia voi murustaa vaikkapa sour-cocktailin pinnalle tuomaan rakennetta ja makua. Marenkia on mahdollista valmistaa myös vegaanisena.

Valkuainen korvataan säilykekikherneiden liemellä. Tätä lientä kutsutaan aquafabaksi ja siinä on samoja ominaisuuksia kuin kananmunan valkuaisessa.

– Koska marenki on sellaisenaan makeaa, sopii se yhdistettäväksi johonkin raikkaaseen ja hieman hapokkaaseen hedelmään tai marjaan. Oma suosikkini marengin makupariksi on passionhedelmä.

Mikä sitten on erityisen tärkeää marengin valmistuksessa ja onko jokin työvaihe, jossa kotikokki voi mennä ”metsään”?

– Kannattaa käyttää huoneenlämpöisiä kananmunia. Mikäli keltuaisen erottelu valkuaisesta tuntuu haastavalta, voi käyttää jääkaappikylmiä kananmunia, ja antaa valkuaisen lämmitä huoneenlämmössä erottelun jälkeen.

Lehtonen sanoo, että marenki ikävä kyllä epäonnistuu, jos valkuaisien joukkoon päätyy keltuaista tai työvälineet on puhdistettu huonosti ja niihin on jäänyt rasvaa tai pesun jäljiltä vettä. Tähän kannattaa erityisesti kiinnittää huomiota.

– Oma suosikkini on italialainen

Restonomi ja ravintolakokkina työskennellyt Emmiina Lehtonen on Vuoden Nuori Kokki 2018 -kilpailun voittaja ja sijoittui kolmanneksi Taiwanissa järjestetyssä nuorten kokkien maailmanmestaruuskilpailuissa syksyllä 2018. Nykyään hän toimii yrittäjänä reseptien suunnittelijana.

”Marengin valmistukseen tarvitaan sähkövatkain tai yleiskone.”

marenki, sillä se kypsyy jo vatkaamisvaiheessa ja maistuu näin ollen myös sellaisenaan hyvältä. Lisäksi sen koostumus on miellyttävän kiinteä. Italialainen marenki valmistetaan 120-asteisen sokeriliemen avulla. Sokeriliemä kaadetaan ohuena nauhana valkuaisvaahdon joukkoon, samalla kypsentaen valkuaisen.

Tässä on toki enemmän hommaa ja tarvitaan enemmän työvälineitä, kuten lämpömittari sokeriliemen lämpötilan seuraamiseen sekä mielellään sähkökäyttöinen yleiskone, jotta kädet ovat vapaana sokeriliemen kaatamiseen.

Italialainen marenki säilyy jääkaapissa pursotinpussiin pakattuna parin päivän ajan. Marengin pintaa voi polttaa kaasupolttimella, jolloin saadaan aikaan herkullisen paahteinen maku.

Macaron ja Pavlova ihastuttavat

– Tunnetuin leivos, jossa marenkia käytetään, on varmaankin Macaron-leivos. Oma suosikkini on Pavlova, sillä sen valmistus on helppoa, mutta lopputulos näyttävä. Erilaisia variaatioita voi Pavlovasta kehitellä loputtomiin.

Elämyksellinen marenki

– Hienoin ja erikoisin annos marengista, jonka olen ravintolassa valmistanut, oli työharjoittelussani Oslossa kolmen Michelin-tähden Maaemo-ravintolassa. Se oli alkupala, jossa pohjana oli suolainen marenki. Valmistimme marengin italialaiseen tapaan, mutta lisäsimme joukkoon reilusti etikkaa. Teimme marengista pieniä tasakokoisia pyöreitä kiekkoja. Pursotuksen piti olla hyvin nopeaa, sillä runsas määrä etikkaa sai massan erottumaan pienen ajan päästä.

Kypsien marengien päälle kasattiin mustavalkosipulipyreetä sekä heidän itse keräämiään villiyrtejä.

Marengin muotoilu on hauskaa

Mikäli marenkia halutaan pursottaa, tarvitaan pursotinpuski ja pursotinterä eli tylla.

– Paistonkestävä silikonimatto on erittäin kätevä marengin paistossa. Se ei tartu marenkeihin kiinni, ei rypisty eikä repeile, toisin kuin leivinpaperi.

Marengeissa on ihania värejä ja kauniita muotoja – taideteoksia on ihana luoda.

– Marenkeja voi muotoilla joko käsin tai pursotinpuskilla. Käsin lastalla muotoillen saa aikaan kauniita huippuja, jolloin lopputulos on rustiikkinen. Pursotinpuskilla saa taas tarkempaa jälkeä, jolloin lopputulos on hyvin viimeistelty.

Marengit voi värjätä elintarvikeväreillä. Pastavärit toimivat parhaiten, sillä

VINKKI:
Marenkimassasta voi valmistaa kuppimaisia leivonnaisia. Täytteeksi sopivat kermavaahto, marjat, hedelmät ja maustettu rahka. Marengilevyt sopivat hyvin myös kakkupohjiksi.

Kookosmarengit

Noin 18 kpl

Kookosmarengit ovat ihana herkku kahvipöytään. Voit myös pakata ne kauniiseen rasiin ja viedä tuliaiseksi kookoksesta pitävälle ystävälle. Kookosmarengien valmistuksessa kannattaa huolehtia valkuaisvaahdon huolellisesta vatkaamisesta, jotta marengien koostumuksesta tulee oikeanlainen.

2 kananmunan valkuaista

100 g sokeria

Ripaus suolaa

Sitruunan kuori hienona raasteena

100 g kookoshiutaleita

1. Pese sitruuna huolellisesti vedellä ja raasta kuoren keltainen osa hienoksi raasteeksi.
2. Vatkaa valkuainen sähkövatkaimella kovaksi vaahdoksi puhtaassa ja kuivassa kulhossa. Lisää sokeri joukkoon lusikallinen kerrallaan ja vatkaa niin kauan, että massa on tiivis ja kiiltävä.
3. Sekoita massan joukkoon suola ja sitruunankuoriraaste. Kääntelevä varovasti sekaan kookoshiutaleet pieni määrä kerrallaan, koostumuksen tulisi nyt olla ilmava.
4. Annostele massa uunipellille leivinpaperin päälle käyttäen kahta veteen kastettua ruokalusikkaa (yksi ruokalusikallinen per marenki) ja tee kekseistä korkeita ja ilmavia kekoja.

Paista 170 asteessa 8–12 minuutin ajan. Vähemmällä paistoajalla marengit jäävät ilmvammiksi ja keskeltä tahmeiksi, kun taas pidemmällä paistolla saat tiiviimpiä ja rapeampia marengkeja.

Kuva ja resepti: Emmiina Lehtonen / Noblessa-keittiöt

niissä on paljon pigmenttiä pienessä määrässä nestettä.

– Liika neste voi pilata marengin koostumuksen. Väriaine lisätään ihan lopuksi. Jos halutaan värit raitoina, ne voi lisätä jälkikäteen vaikkapa hammas-tikun avulla.

Lehtosen mukaan marengien säilyvyys on erittäin hyvä – kunhan ne eivät saa kosteutta.

– Marengit säilyvät siis huoneenlämmössä tiiviissä rasiassa tai ilmvavasti vaakuupussissa. Marenki säilyy useita viikkoja, jopa kuukausia.

Kevättä kohti

Tällä hetkellä Lehtosen alkavan kevään tunnelmat ovat odottavat.

– Reseptien suunnittelun saralla pääsen kokemaan uutta tänä vuonna. Aion myös kehittää taitojani valokuvaajana ja opetella uutta myös ruokakuvaamisen lisäksi. Kokkailen mielelläni työtäni lisäksi vapaa-ajallakin, mutta myös ravintolassa ruokailu on ihanaa. Odotan kovasti, että pääsen taas tanssitunneille. Ulkoilen myös mielelläni luonossa. ■

Leivinpaperilla SUOJAAT ASTIAT JA SÄHKÖLAITTEET

TEKSTI: ARI J. VESA KUVAT: RODEO JA ARI J. VESA

Leivinpaperi on hyvä apulainen päivittäisessä ruuanlaitossa.

Leivinpaperi vähentää tiskaustarvetta ja suojaa kodinkoneita.

Työtehoseura testasi leivinpapereita ja löysi niistä eroja.

Tiedätkö mitä eroa on voipaperilla ja leivinpaperilla?

Leivinpaperi on parhaimmillaan rasvatiivis, silikonoitu ja hyvin korkeita ruuanlaittolämpötiloja kestävä ruuanlaittoa helpottava apuväline. Perinteinen käyttöalue on leivonta, mutta leivinpaperi sopii myös moneen muuhun tarkoitukseen.

Parhaimmillaan leivinpaperin käyttö säästää kodissa vedenlämmitykseen käytettävää energiaa, koska grillien, työtasojen, uunipeltien, vuokien ja muiden astioiden puhdistaminen ei vaadi sitä käytettäessä runsasta vedenkäyttöä.

Voit suojata rasvatiiviillä ja tarttumattomalla leivinpaperilla uunipellin lisäksi esimerkiksi vuuan, uuniruokia valmistaessasi tai paistaa sen päällä paistinpannalla ilman rasvaa. Leivinpaperi sopii myös grillin suojaksi, estäen valmistettavan ruuan kiinni tarttumisen. Leivinpaperia voidaan käyttää myös ruokaa keitetäessä tai höyrytetäessä laittamalla kypsennettävä ruoka leivinpaperista tehtyyn nyyttiin.

Työtasoilla ja leikkuualustoilla leivinpaperi suojaa ja estää niiden värjäytymisen ja bakteerien sekä hajujen tarttumisen.

Kestävyys todellisessa käytössä

Työtehoseura TTS testasi vuoden lopulla muutamia markkinoilta löytyviä leivinpapereita. Testin tarkoituksena oli vertailla erilaisten leivinpapereiden kestävyyttä todellisia käyttötilanteita

vastaavissa kokeissa 50 cm leveällä lattialiedellä. Perinteisten leivinpapereiden lisäksi kokeiltiin kestoleivinpaperia.

Leivinpaperi on rasvatiivis, silikonoitu ja lämmönsietokykyinen paperi, jossa on tarttumaton pinta. Kaikki kokeillut perinteiset leivinpaperiarakit olivat samankokoisia, 38 x 42 cm ja pakkauksissa oli 24–30 arkkia. Pakkausten hinnat olivat 0,84–1,30 euroa, joten arkin hinta oli 3,5–6 senttiä. Kestoleivinpaperi oli hieman pienempi kuin muut leivinpaperit, 33 x 43 cm. Se on kuitenkin riittävän suuri useimpien uunien leivinpelleille.

Kestoleivinpaperin hinta käyttökertaa kohden on 0,05 senttiä, jos se kestää valmistajan lupamat tuhat käyttökertaa. Testattuja leivinpapereja myydään myös 10–22 metrin rullissa (0,95–2,69 euroa). Niiden hinta on suunnilleen sama kuin arkkien käyttökertaa kohden (4–5 senttiä/kerta), mutta niistä saa leikattua sopivan kokaisen palan pellille ja uunivuokaan tai kääreeksi esim. höyrytetävän kalan tai kasvien ympärille.

Valmistajat ilmoittivat leivinpapereiden lämmönkestoksi 220–260 astetta. Alhaisimmat ilmoitetut lämmönkestot, 220 astetta olivat Iisi- ja Aromata-leivinpapereilla. Korkein ilmoitettu lämmönkesto oli Opan kestoleivinpaperilla 260 astetta.

Leivinpaperit, lukuun ottamatta kestoleivinpaperia, ovat kompostoituvia ja biohajoavia.

➡ jatkuu s. 16

Leivinpaperin avulla voi paistaa rasvattomasti. Pannu pysyy puhtaana ja ruokaan ei tule ylimääräistä rasvaa.

Esimerkiksi helposti rikkinevän kalan voi laittaa leivinpaperista tehtyyn "taskuun". Kun taskuun jättää ylöspäin käännetyt "lipan", saa paistettavan kalapalan käännetyä käsin.

Paistettavat ruuat saavat leivinpaperin sisällä kauniin pinnan. Leivinpaperitaskuissa ja -nytteissä saa samaan aikaan tehtyä erilaisia ruoka-annoksia, jos samassa perheessä noudatetaan eri ruokavaliota.

Leivinpaperilla on hyvä suojata myös uunivuoka. Näin ruoka ei tartu vuokaan ja pesutarve vähene minimiin.

Hyvä lämmönkesto

Leivinpapereiden lämmönkestoa testattiin paistamalla karjalanpiirakoita leivinpaperipakkauksen käyttöohjeen mukaisesti 220 asteessa **Aromata** ja **Iisi** leivinpapereilla sekä 250 asteessa **Fredman**, **Rainbow**, **Saga** ja kestoleivinpapereilla. Jokaista paperia käytettiin kolme kertaa. Paperit tummenivat tuotteiden ympäriltä jo ensimmäisellä paistokerralla, mutta paperit kestivät hyvin kolme käyttökertaa. Etenkin 220 asteessa "paistettuja" papereita voi hyvin käyttää useampiakin käyttökertoja. Käytetty lämpötila vaikuttaa paperin kestoon. Kestoleivinpaperi kesti 250 astetta erittäin hyvin. Paperiin ei jäänyt mitään jälkiä.

Lisäksi raakapakastepiirakoita paistettiin 300 asteessa yhden kerran. Paperit tummuivat ja haurastuivat riippumatta suositellusta lämmönkestosta ja tuskin kestäisivät toista paistokertaa. Tuotteiden asettelu paperin päälle vaikuttaa tulokseen. Tuotteiden ympäriltä paperi palaa eniten. Kestoleivinpaperia ei suositella käytettävän yli 260 asteen lämmössä.

Rasvan läpäisevyydessä eroja

Leivinpapereiden rasvanläpäisemättömyyttä testattiin kypsentämällä pienehkö määrä marinoituja kanan siipiä. Paistolämpötilana käytettiin sekä 225 astetta, 9 siipeä, että 250 astetta, 6 siipeä, joka oli siipien suositeltu kypsennyslämpötila.

Iisi ja Rainbow päästivät rasvaa jonkin verran läpi ja Aromatakin hieman. Saga, Fredman ja kestoleivinpaperi toimivat moitteetta. Yleensä kannansiipiä paistetaan kerralla isompi määrä, joten on oletettavaa, että isommalla määrällä myös rasvakuorma pellillä on suurempi ja erot selvempiä.

Kestoleivinpaperin puhdistaminen on helppoa joko pyyhkimällä tai pesemällä lämpimällä vedellä ja astianpesuaineella. Rasvan poistaminen sujuu kuitenkin paremmin, jos puhdistamiseen käyttää astianpesuainetta. Kestoleivinpaperiin jäi kuitenkin pysyvät rasvatahrat paistetuista tuotteista.

Voipaperilla oma käyttötarkoitus

Voipaperi näyttää samalle kuin leivinpaperi, mutta se ei sovellu samaan käyttötarkoitukseen. Voipaperilla ei kuitenkaan ole tarttumaton pintaa. Voipaperi ei sovellu leivontaan tai ruoanlaittoon, kun vaaditaan tarttumaton pintaa.

Voipaperi on kosteudenkestävä ja sitä käytetään esimerkiksi lihan ja kalan marinoinnissa, graavauksessa ja suojauksessa. Sitä voidaan käyttää myös eväiden kääreenä ja suojamassa leikkuulautaa voimakastuoksuisilta tai värjäviltilä elintarvikkeilta. Voipaperi soveltuu myös askarteluun. ■

Käytännön vinkkejä leivinpaperin käyttöön löydät sagacook.com

Testin suorittivat Anne Korhonen ja Sari Liski-Markkanen TTS Työtehoseurasta.

Rovakairan osakkeenomistaja, oletko jo vienyt osakkeesi arvo-osuuksiksi?

Rovakaira Oy päätti yhtiökokouksessaan 15.3.2017 liittää yhtiön osakkeet arvo-osuusjärjestelmään. Yhtiön osake- ja osakasluettelon ylläpitäminen siirtyi Euroclear Finland Oy:n vastuulle ja osakekirjojen vaihtaminen arvo-osuuksiksi aloitettiin. Arvo-osuudet säilytetään kunkin osakkeenomistajan henkilökohtaisella arvo-osuustilillä, ja osakekirjat poistuvat käytöstä.

Yhtiön osakkeen liittäminen arvo-osuusjärjestelmään muun muassa mahdollistaa osakasluettelon ajantasaisen ylläpidon, helpottaa oleellisesti osakkeiden siirtoa omistajien välillä ja eliminoi osakekirjojen katoamisen riskin. Kun osakkeet on siirretty arvo-osuusjärjestelmään, tilinhoitajat, kuten esimerkiksi pankit, huolehtivat kaikista omistajiin ja omistuksiin liittyvistä kirjauksista, ja nämä tiedot välittyvät Euroclear Finlandin ylläpitämälle osakasluettelolle. Arvo-osuusjärjestelmään liittämisen järjestäjänä toimii Evli Pankki Oyj (Evli), joka vastaanottaa osakkeenomistajan paperiset osakekirjat ja huolehtii osakkeiden kirjaamisesta kunkin osakkeenomistajan suomalaiselle henkilökohtaiselle arvo-osuustilille.

Myös osinkojen maksu muuttui arvo-osuusjärjestelmään siirtymisen jälkeen.

Osinkoja maksetaan ainoastaan niille osakkeenomistajille, joiden osakkeet ovat arvo-osuustettu. Osingot vanhe- nevat kolmessa vuodessa, joten vielä on mahdollista arvo-osuustamisen jälkeen nostaa osinkoa vuosilta 2020, 2019 ja 2018. Vuodelta 2020 osinkoa jaettiin 1,2 € / osake.

Jälki-ilmoittautumisaika arvo-osuusjärjestelmään on vähintään 10 vuotta järjestelmään siirtymisen alkamisesta, joten nyt on vielä noin 6 vuotta aikaa vaihtaa paperiset osakekirjat arvo-osuuksiksi.

Rovakaira myös ostaa omia osakkeitaan 36 euron kappalehintaan.

Lisätietoa: **Tiina Tuomaala**
p. 040 7587587,
tiina.tuomaala@rovakaira.fi

Kuva: Roope Saraste, Studio Saraste

Nimitys

Rovakairan Verkonrakennus Oy:n toimitusjohtajana on aloittanut 1.1.2022 alkaen insinööri **Jari Jaakola**. Hän on toiminut aiemmin Pohjois-Suomen Energiatieto Oy:n toimitusjohtajana. ♦

Uudet käyttöpaikkatunnukset

Sähkömarkkinoilla verkkoyhtiöt, kuten Rovakaira, on välittänyt käyttöpaikkasi kulutus- tiedot suoraan sähkönmyyjälle. Lakisääteisen uudistuksen myötä kaikkien verkko- ja myyjäyhtiöiden asiakkaiden kulu- tussopimus ja asiakas- tiedot viedään keskitetysti Datahub-tiedonvaihtopalveluun helmikuun loppuun mennessä. Markkinaosapuolet saavat jatkossa tarvitsemansa tiedot käyttöpaikkasi kulutuksesta Datahubista.

Uudistuksen tarkoitus on selkeyttää ja sujuvoittaa osapuolten toimintaa. Muutoksen myötä käyttöön on otettu osoitteen mukaan yksilöivät (GSRN) käyttöpaikkojen tunnukset. Ne ovat näkyneet laskulla jo muutaman kuukauden ajan. Asiakastietojen päivityksen päävastuu on Datahubin käyttöönoton jälkeen sähkönmyyjillä. Näitä tietoja ovat asiakkaan nimi, henkilötunnus, postiosoite sekä yhteystiedot. Asiakkaille muutokset eivät aiheuta toimenpiteitä. ♦

Tykkylumien aiheuttamat viat joulukuussa 2021

Kuva: Petri Jauhainen / Vastavalo.net

Vuoden 2021 loppua kohden tykkyluomaa kertyi tavanomaista enemmän sähkölinjoille aiheuttaen poikkeuksellisen paljon vikoja jakeluverkkoon.

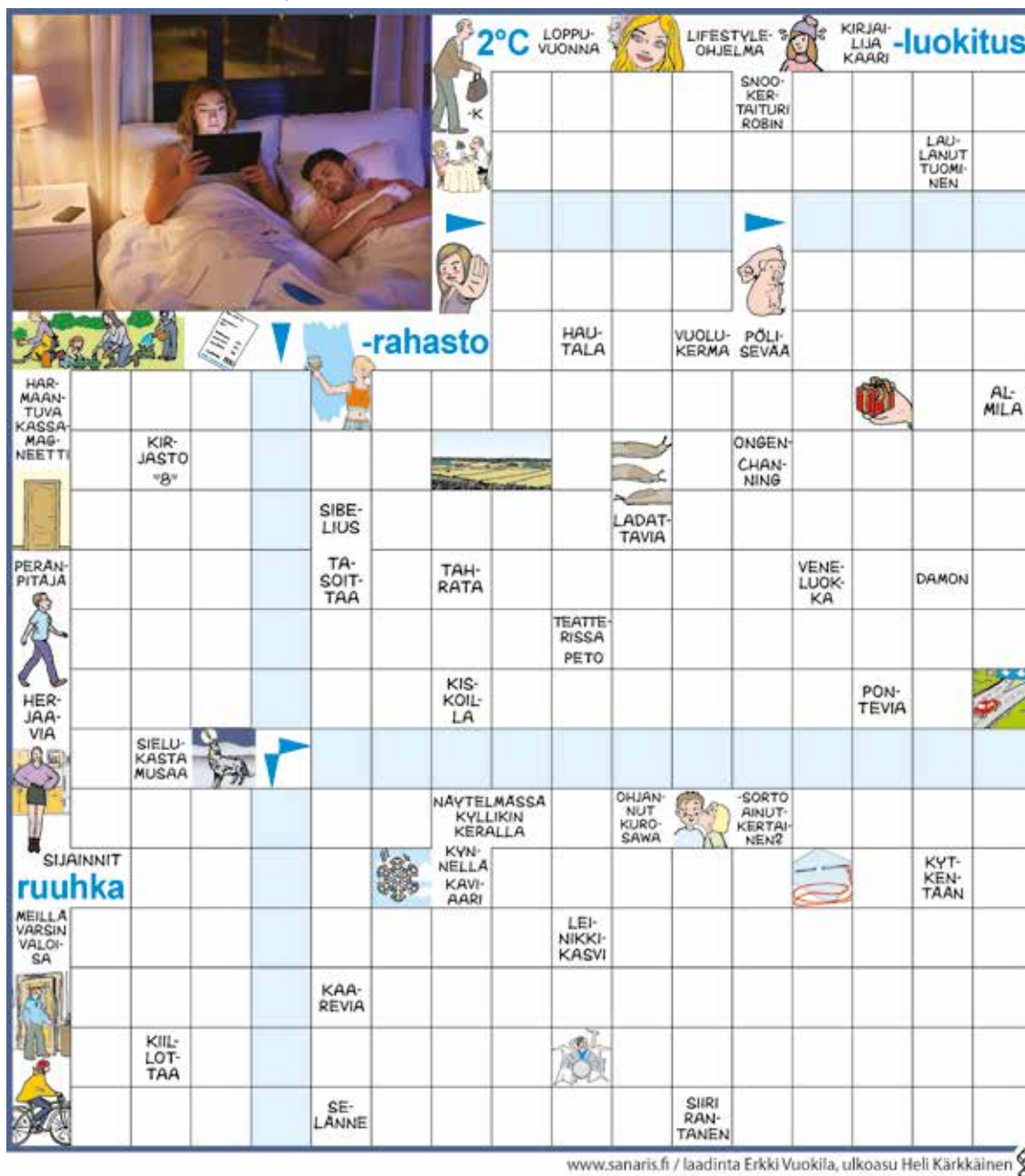
Rovakairan verkossa on viime vuosina ollut keskimäärin noin 180 keskijänniteverkon vikaa vuodessa. Vuoden 2021 vikamäärä näytti vielä marraskuun lopulla jäävän tuon keskiarvon alapuolelle, vikoja oli kertynyt 137 kpl. Vuoden viimeinen viikko muutti

kuitenkin tilanteen, kun tykkylumen aiheuttamia vikoja kertyi viikon aikana yhteensä 50 kpl. Useista yhtäaikaista vioista ja haastavista olosuhteista huolimatta viat saatiin korjattua vuoden viimeiselläkin viikolla kohtuullisissa ajoissa.

Viikon 52 keskimääräinen viankorjausaika oli noin 2 h 40 min ja pisin keskeytysaika noin 8 h 30 min. ♦

• SÄHKÖRISTIKKO JA SÄHKÖVISA •

Ristikon voi ratkaista myös verkossa: www.adata.fi/ristikko

**Tervetuloa
Sähkövisa ja
Sähköristikko
-sivustoon!**

Voit osallistua molempiin ja tuplata voittomahdollisuutesi. Kaikki osallistuneet ovat mukana palkinnon arvonnassa. Sähkövisa ja Sähköristikko ovat sähkö- ja energiayhtiöiden asiakaslehdissä julkaistavia lukijakilpailuja, joissa palkinnot jaetaan valtakunnallisesti.

Etsi vastaukset kysymyksiin ja vastaa internetissä kirjoittamalla selaimen osoitekenttään (ei google-kenttään):

www.ado.fi/visa

Voit myös kirjoittaa vastaukset sekä nimesi ja osoitteesi postikortille ja postittaa sen osoitteella:

Adato
Sähkövisa
Eteläranta 10
00130 HELSINKI

Vastaukset
30.4.2022
mennessä.
Vastaukset kysymyksiin löytyvät tästä asiakaslehdessä tai sen sähköisistä versioista.

**Sähkövisan ja
Sähköristikon
voittaja 4/21:**

Doro 8080 4G -
ällypuhelin:
E. Heinonen,
Laitila

**Onnittelut
voittajalle!**

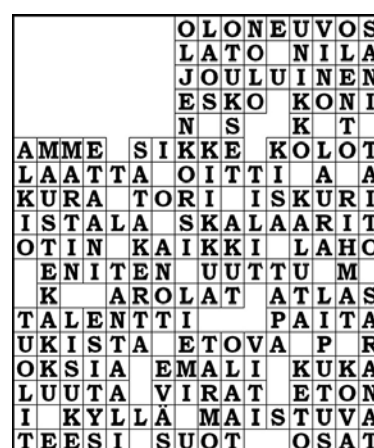
Lähetä ristikko 30.4.2022 mennessä osoitteella: **Adato, Sähköristikko, Eteläranta 10, 00130 HELSINKI**

Sähköristikon 4/21 ratkaisu

Nimi

Lähiosoite

Postinumero ja -toimipaikka

Kysymykset:

A Miten paljon palautumisesta tapahtuu nukkumisen aikana?

1. yli 70 prosenttia
2. yli 80 prosenttia
3. yli 90 prosenttia

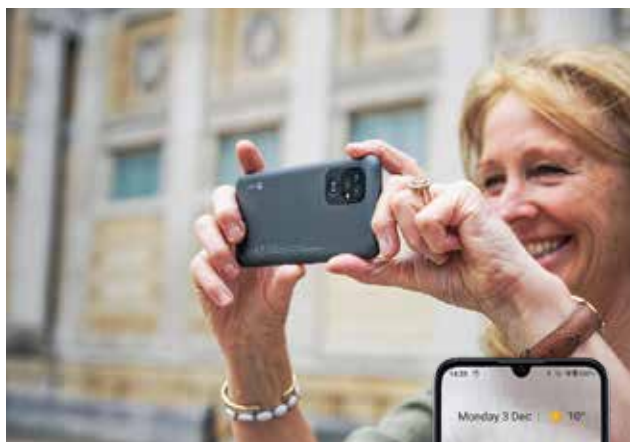
B Mikä on sähköverkkojen säävarmuudelle määritelty tavoiteaika?

1. vuosi 2028
2. vuosi 2032
3. vuosi 2036

C Kuinka monta tietokonetta Ari Tommiskalla on kotoaan?

1. 40
2. 140
3. 1040

Sähkövisan ja Sähköristikon palkinto 1/2022

Doro 8110 4G -älypuhelin

- Patentoitu EVA käyttöjärjestelmä tekee Androidin käytöstä helppoa
- Keskustelut kuuluvat selvemmin Doron optimoidun äänenlaadun ansiosta
- IP54 roiskevesisuojaattu puhelin kestää käyttöä
- Kolmoiskamera upeisiin valokuviin päivällä ja yöllä
- Turvapainike hälytysten lähettämiseen Response by Doro -sovelluksen kautta
- Väri: grafiitti
- Arvo noin 269 €

Lisätietoja: www.doro.fi

• KOLUMNI •

KUVA: LEHTIKUVA OYJ

Valtteri sai tukkapölyä

Valtteri ei ole mikä tahansa Vaahteramäen Eemeli. Se oli vihainen lumimyrsky, joka riehui pitkin Suomea tammikuun kylmimpinä hetkinä. Valtteri puhkui talojen seinät, puiden oksat ja sähköyhtiöiden ilmajohdot valkoiseksi mörästä lumesta.

Vielä kymmenen vuotta sitten Valtterin riehuminen olisi ollut tihutyö vailla vertaa. Kun märkää lunta kertyy honteloiden puiden oksille, taipuvat puut sähköyhtiön johdoille tai kova tuuli saattaa rysäyttää koko rungon johtojen päälle. Muuta ei tarvita. Tämän jälkeen sähkötkä ovat poikki useammasta kylästä. Puolukat sulavat pakastimissa ja vilu työntää viltin alle laihaa koipeaan.

Tällä kertaa Valtteri ei onnistunut. Vain alle 5000 kotia oli myrskyn aikana ilman sähköä – vielä kymmenen vuotta sitten kymmenet tuhannet olisivat saaneet kärsiä Valtterin kepposista. Nyt kaikki on toisin. Sähköverkkojen yhtiöiden sedät ja tädit ovat ahkeroineet ja siksi maakaapeleiden määrä Suomen sähköverkoissa on kaksinkertaistunut viimeisten viiden vuoden aikana. Antaa myrskyn ja lumen tulla – maan alle upotettu kaapeli ei luonnon elämäntilasta piittaa. Sähkö saa helliä kansalaisia kaikenlaisissa oloissa.

Eikä tässä vielä kaikki. Ilmajohdot siirretään hiki hatussa metsistä maanteiden varsille. Tämä on oiva tapa suojautua säitä vastaan alueilla, joilla maakaapelin hintalappu olisi turhan kirkkasta luettavaa. Jutun juoni on saada ilmajohdot pois myrskyssä horjuvien puiden ulottuvilta.

Ilmajohdon elämä maantien varrella on monella tavalla helpompaa kuin metsissä. Puut ovat kauempana tai niitä ei ole lainkaan. Samalla huoltomiehet ja -naiset pääsevät kätevästi korjaustöihin, kun johdot ovat käden ulottuvilla.

Juna jatkaa kulkuaan vielä tovin. Vuonna 2028 suurin osa suomalaisista sähköverkoista on säävarmassa kunnossa – osa porukasta jatkaa verkkojen saneeraamista vielä vuoteen 2036 asti. Tämän jälkeen Valtteri kavereineen voi vapaasti riehua sähkövalojen loisteissa. ■

PETRI SALLINEN

kirjoittaja on Energiauutisten toimituspäällikkö

Sähköverkot ovat mahdollistaja ja edelläkävijä

TEKSTI: PETRI SALLINEN JA ARI J. VESA KUVA: LEHTIKUVA

Sähköverkoilla on kriittinen mahdollistajan ja edelläkävijän rooli energiamurroksessa. Samalla sähköjakelu on Suomen valvotuin toimiala. Taustalla vaikuttaa sähkömarkkinalaki, jonka perusteella sähköjakelutoimialaa valvova Energiavirasto on laatinut toimialan tekemisiä ohjaavat pelisäännöt – valvontamallin.

Valvonnan tarkoituksena on pitää sähköverkkojen rakentamisen kustannukset kurissa ja vahtia asiakkailta kerättävien verkkopalvelumaksujen kohtuullisuutta. Valvonta kohdistuu myös verkkoyhtiöiden liiketoiminnan tuottoihin.

Järjestelmän tärkein tavoite on kuitenkin varmistaa suomalaisen sähköjakelun toimintusvarmuus. Sähköverkkojen on kyettävä palvelemaan yhteiskuntaa kaikissa oloissa.

Sähköjakelusta muodostettiin monopoli, kun sähkömarkkinat avattiin 1990-luvulla. Monopoleilla on kolkko maine. Paljon pääomia ja osaamista vaativalla toimialalla se on laadukkaan toiminnan tae, jossa tiukka valvonta takaa toiminnan tehokkuuden. Verkkopalvelut palvelevat jokaista ympäri maan. Häiriötön verkkopalvelu on myös elinkeinoelämän toiminnan edellytys ja tehostaja.

Voisiko sähköjakelussa olla kilpailua?

Miksi sähköjakelu ei voisi toimia kilpailluilla markkinoilla samalla tavalla kuin sähkömyynti tai muut kilpaillut toimialat. Teoriassa kilpailu voitaisiin toteuttaa sähköjakelussa. Asiaa on jopa tutkittu. Käytännössä tämä tarkoittaisi sitä, että pitkin Suomea risteilisi eri yhtiöiden rinnakkaisia sähköverkkoja, joiden kesken sähköä käyttävä asiakas tekisi valintansa.

Miksi sähköjakelu on kuitenkin monopoli kaikkialla maailmassa? Siksi, koska tehokkaasti valvottu monopoli on sähkökäyttäjien kannal-

ta halvempi ratkaisu. Joskus monopoli on kansantalouden kannalta se edullisin tapa tuottaa palveluita, vaikka monopoleista ei kauheasti tykkäisikään. Edes taloustieteilijät eivät pistä tässä kohtaa hanttiin.

Sähköjakelulle asetettu kovat odotukset

Yhteiskunta on asettanut suomalaiselle sähköjakelulle kovat odotukset. Ensimmäisen kerran odotukset realisoituivat, kun tapaninpäivän myrsky lamaannutti sähköverkot monille alueille viikoiksi vuonna 2011. Tämän jälkeen hallitus ja eduskunta päivittivät sähkömarkkinalain pikavauhdilla uuteen kuosiin kansalaispalautteen puristuksessa.

Tavoitteeksi asetettiin, että suomalaisista sähköverkoista on rakennettava säävarmat vuoteen 2028 mennessä. Päivitetyt lainsäädännön ja valvonnan avulla haluttiin varmistaa se, että vastaava tilanne ei enää koskaan toistuisi.

Viimeistään Valtteri-myrsky osoitti verkkopalveluyhtiöiden onnistuneen työssään. Tammi-kuinen myräkkä aiheutti minimaalisen määrän häiriöitä sähköjakelussa asiakkaille.

Tästä huolimatta verkkopalveluyhtiöiden on jatkettava investointejaan ja pidettävä huolta toimintansa hyvästä tasosta. Koko maa ja maailma pyörii entistä enemmän sähkön sykkeellä ja syke sammuu, jos sähköjakelun toiminta ei ole laadukasta.

Sähköverkot ovat mahdollistaja

Matkan varrella odotuksien kirjo on laventunut. On huomattu, että sähköverkot ovat monien asian mahdollistajia. Hyvin toimivia verkkoja tarvitaan esimerkiksi siihen, että kaikki kaukana käyttöpaikoista tuotettu päästötön sähkö saadaan kiikutettua asiakkaille.

Kun yhteiskunta sähköistyy, moninkertaistuu sähkönkäyttö: päästöjä aiheuttavat fossiiliset polttoaineet korvautuvat päästöttömällä sähköllä. Sähköverkkoja tarvitaan kasvavien sähkömäärien käsittelyyn eikä hiilineutraali Suomi toteudu ilman toimivia sähköverkkoja. Sähkö on kansakunnan sydän ja sähköverkot ovat kanavia, joita pitkin sydän pumpppaa elämää yhteiskunnan jokaiseen kolkkaan.

Valvonta varmistaa tehokkuuden

Lainsäädäntö ja viranomaisvalvonta asettavat tiukat taloudelliset reunaehdot sähköverkkoyhtiöille. Tämä on monopolien valvonnan perusajatus. Toisaalta valvontajärjestelmä määrittelee jokaiselle sähköverkon rakentamisessa tarvittavalle pultille ja johtokilometrille maksimihinnan, toisaalta järjestelmä kannustaa kustannustehokkuuteen. Tulostakin yhtiöt saavat tehdä, mutta viranomaisen asettamissa rajoissa.

Kaikki tämä tähtää siihen, että verkot saadaan hyvään iskuun säädettyssä ajassa, mutta ei hinnalla millä hyvänsä. Monopolin suojissa ei asiakkailta voi kerätä mitä tahansa, vaikka siltä voi äkkiseltään tuntua.

Suuri yhteiskunnallinen tehtävä

Sähköverkoilla on siis suuri yhteiskunnallinen tehtävä. Tämä tuppaa usein unohtumaan. Sähkönjakelu on helppo häivyttää taustakohinaksi, jonka olemassaolo havaitaan vasta sitten, kun sähköä ei ole saatavilla.

Sähkönjakelussa selvästi kiinnostavin asia on hinta. Hinnassa suurimman huomion saavat hinnankorotukset. Elämisen kallistuminen potuttaa tietenkin aina, mutta verkkopalvelumaksujen kallistuminen potuttaa erityisen paljon. Ehkä juuri siksi, koska kaikki tietävät sähkönjakelun olevan monopolitoimintaa.

Investointeja valvotaan tiukasti

Viranomaisvalvonta ja lainsäädäntö pitävät kuitenkin huolen siitä, että verkkopalvelumaksuja ei voi korottaa miten huvittaa. Korotuksille on asetettu rajat. Lähtökohta on kuitenkin se, että säävarman sähköverkon investoinnit katetaan asiakkailta kerättävillä verkkopalvelumaksuilla.

Kun sähköverkoista rakennetaan säävarmoja, tarvitaan rahaa urakan alussa enemmän kuin urakan viimeisinä vuosina. Rahantarve voidaan laskea hyvinkin tarkkaan viranomaisten asettamien reunaehtojen perusteella. Jo nyt verkkopalvelumaksut on kääntyneet joillakin alueilla laskuun. Tämä johtuu siitä, että suuri osa työstä on tehty.

Tavoiteaikaa lykätty eteenpäin

Rahoituspaineita helpotti se, että säävarmuuden saavuttamisen tavoiteaikaa lykättiin vuodesta 2028 vuoteen 2036. Syynä oli se, että kaikki verkkoyhtiöt eivät olisi saavuttaneet tavoitetta kohtuullisin kustannuksin vuoteen 2028 mennessä.

Verkkopalvelumaksujen laskeminen ei ole kuitenkaan uutinen, joka aiheuttaa riemunkiljahduksia – monesti asia ei edes ylitä uutiskynnystä. Syynä saattaa olla viestintä tai viestintän puutteet. Viestintää on myös kertominen verkkopalvelumaksujen hintojen korotuksista. Korotuksen voi tehdä kertarysäyksellä tai korotukset voi tiputella pienempinä palasina pidemmälle aikavälille. Entä miten pitäisi kertoa siitä, mitä vastinetta kallistuneet verkkopalvelumaksut asiakkaille tuottavat?

Mitä rahalla saa?

Sähköverkkojen tärkein tehtävä on olla olemassa: palvella kotien ja yritysten sähkönkäyttötarpeita 24/7. ”Toimin – olen siis olemassa” on lähes sama asia kuin filosofi **René Descartesin** lanseeraama ”Ajattelen – olen siis olemassa”.

Tämä on juuri sitä, mitä rahalla saa – sähköverkkojen olemassaoloa, joka insinöörien kielellä on yhtä kuin toimitusvarmuus. Ei kovin kiinnostava ilmaisu, vaikka hyvä toimitusvarmuus takaa sen, että päästöt vähenevät ja kansakunta voi laventaa sähkönkäyttöään.

Verkkopalvelumaksulla saa pienempiäkin asioita: marjat, sienet ja hirvipaistit eivät sula pakastimessa lumimyrskyn aikana ja sähköpatterit tai maalämmitysjärjestelmien pumput lämmittävät koteja häiriöttömästi kaikilla keleillä.

Kallista vai halpaa?

Onko suomalainen verkkopalvelu kallis vai halpa tuote? Saako rahalle hyvän vastineen vai onko se reilusti ylihinnoiteltua? Ainakin sähkökatkon aikana pakastimessa sulaneelle puolukkalitralla voi laskea hinnan. Mitä heikompi sähköverkon toimitusvarmuus on, sitä useammin pakastin sulaa – ja sitä enemmän verkkopalvelumaksulle saa vastinetta, jos pakastin ei sula milloinkaan.

Eurooppalaisessa vertailussa suomalaiset verkkopalvelumaksut ovat keskikastia. Verkkopalvelusta joutuu maksamaan selvästi Suomea enemmän mm. Belgiassa, Espanjassa, Irlannissa, Norjassa ja Saksassa. Ruotsissa hinta on tällä hetkellä hitusen Suomea halvempi. Kreikassa hinta taas on selvästi halvempi. Hintavertailu ei kuitenkaan kerro mitään toimitusvarmuudesta.

■

Ryijyt on hyvä viedä kerran talvessa ulos tuulettumaan. Impi Sotavallan Valkoiset Hevoset, Punkalaitumen Ryijy ja A.W.Raition Ilman lintu.

Ryijyt ovat käsityötaidon vaalittavia helmiä

Nostalgiset tai uuden ajan ryijyt ovat nousseet kodin sisustuksen tähdiksi jo hyvän aikaa eikä suunnalle näy loppua. Päinvastoin.

TEKSTI: MIRKKA KORTELAINEEN
KUVAT: MAIJA HAVINAN ARKISTO

Joku hakee ryijystä historian havinaa, lapsuutensa muistoja mummolasta ja joku taas ihastuu eläväpintaan moderniin taideteokseen palavasti. Käsityötä arvostaville ryijyt ovat myös huikeita taidonnäytteitä, ja kotifilosofi voi löytää ryijystä myös paikkakunnan tai lähimmaisensä sanomaa aikakaudeltaan.

Etelä-Pohjanmaalla asuva **Maija Havina** tekee töitä sairaanhoitajana ja vastapainoa työlle ovat käsityöt, nimenomaan ryijyt. Havinalla on kaikkiaan 75 ryijyä, joista osa on perheen nuoremmilla polvilla.

Lapsuudesta tuttuja

– Ryijyt ovat minulle tuttuja jo lapsuudesta. Mummoilla oli Ruusuryijyt. Kotonani oli suuri Maamiehen ryijy ja joka talossa oli tietenkin ryijy. Olen erityisen ihastunut vanhoihin 1920–40-luvun ryijyihin. Lempisuunnittelijoitani ovat muun muassa **A.W. Raitio**, **Impi Sotavalta**, **Aino Baeckman** ja **Toini Kallio**.

Uudempia, 1960–80-luvun ryijyjäkin Havinalla on, mutta ne eivät ole aivan yhtä mieluisia.

– Se valtava työ mikä ryijyn teossa on ollut, herättää minussa suurta kunnioitusta entisaikojen ryijyntekijöitä kohtaan. Lampaat ensin kasvatettiin, villat kerittiin ja kehrättiin langoiksi. Ryijyt suunniteltiin, langat värjättiin ja kudottiin tai ommeltiin mitä kauneimmiksi tekstiileiksi. Materiaalit ovat saattaneet olla hyvin vaatimattomia. Siitä on tehty, mitä on käsiin saatu.

Elämä on ollut kovaa ja raskasta, mutta silti kauneudentaju on ollut ehdoton ja halu tehdä kaunista kotiin.

Toiveet ja budjetti

– Ryijyn hankintaa harkitsevan kannattaa miettiä, minkälaista ryijyä ja millä budjetilla lähtee etsimään. Kirpputoreilla, antiikki- ja nettikaupoissa on paljon tarjontaa eri hintaluokan ryijyistä. Kannattaa liittyä Facebookissa ryhmään Ryijy, suomalainen perinnetekstiili.

– Mutta varoituksen sana – “ryijyily” saattaa viedä mukanaan totaalisesti.

– Jos haluaa ehdottomasti huippukuntoisen, puhtaan, hajuttoman, hinaltaankin jo arvokkaamman ryijyn, suosittelen ehdottomasti menemään paikan päälle tutustumaan kaupan kohteeseen, tutkimaan ja haistelemaan.

Parista ryijystä hurahdukseen

Maija Havinalla on ollut 1980-luvun alusta lähtien äitinsä teettämä **Riitta-Maija Oksasen** Huurre ja vuosia sitten hän osti Porin tienoot sekä **Kerttu Häiväläisen** Unikon.

Varsinainen hurahdus ryijyihin Maija Havinalle tapahtui vuosi sitten.

– Kirpputoreilla alkoi katse hakeutua ryijyihin ja tulihan niitä. Kirpparireissulta palasin aina ryijy kainalossa.

Ryjyn uudestisyntyminen vaatii kärsivällisyyttä

– Ensimmäinen ostokseni oli Aino Baeckmanin Elämänkukka ja siitä alkoi tämä ”pelastakaa ryijyt” -operaatio sekä oivalus siitä, että nämä käsityötaidon helmet täytyy pelastaa myös jälkipolville. Ryijy oli kuitenkin likainen, pahanhajuinen ja tankokuja oli repeytynyt. Korjasin ja parsin ja lopuksi pesin ryijyn hellävaraisesti. Oli hieno tunne nähdä sen uudestisyntyminen.

– Mainitsemisen arvoinen projekti oli myös Impi Sotavallan Valkoiset hevoset.

”Nämä käsityötaidon helmet täytyy pelastaa myös jälkipolville.”

Se tuli minulle täysin pilalle pestynä, nukat pahasti huopuneena. Kaksi rouvaa ryijyryhmästä sai minut yllytettyä leikkaamaan nukkarivien huopuneista nukanpäistä pari millia. Uskomatonta, minkä kasvojenkohotuksen ryijy sai.

Maija Havinan ryijyjen joukossa on myös pitkästä iästään huolimatta erinomaisessa kunnossa säilyneitä yksilöitä.

Sukupolvien yhteinen juttu

– Ryijyharrastus perheessäni on laajentunut jo jälkipolviinkin. Tyttaret ovat myös ryijyjen ystäviä. Hauskinta on ollut huomata, kuinka ryijyinnostus on levinnyt myös lapsenlapsiin. Vanhin, 7-vuotias tyttärenpoika teki jo kirpputorilta superlöydön, **Satu Peuran** Ketunleivän. 5-vuotias poika ihastui A.W.Raition Mustaan tulppaaniin ja 4-vuotiaalle tytölle lahjoitin **Margareta Ahlstedt-Wilandin** Metsämiehen ryijyn. Pienimmät

Ruusuryijy, kampauspöytää kehystämässä A.W.Raition Koivu ja tähti, sängyllä tunnistamaton vaakaryijy.

Aino Baeckmanin Elämän kukka.

2-vuotiaat eivät vielä ole oikein kärryillä tästä jutusta, mutta ryijyn ohi mennessään saattavat jo hellästi hipaista, eli positiivinen aivopesu on tuottanut tulosta.

Helppohoidoista käsityötaidetta

Normaaliolosuhteissa ryijy kaipaa todella vähän hoitoa. Ehkä kerran vuodessa voi varovasti imuroida ryijyn ja jos viitsii, ryijyn voi viedä talvella pakkasilmalla pihalle tuulettumaan ja raikastumaan.

– Pitää huomioida, että linnut ja oravat pitävät kovasti ryijyn nukista ja vievät niitä ilolla pesävarikkeen ja hangella lumipesussa on huolehdittava, että koirat ja kissat eivät pääse pissata lirauttamaan ryijylle.

Älä hävitä – anna käsityön kiertää

– Pahinta mitä mielestäni ryijylle voi tehdä, on heittää se roskikseen. Jokaiselle ryijylle löytyy ottaja, vaikka ryijy olisi vähän huonommassakin kunnossa.

– Toiseksi pahin asia on lykätä ryijy pesukoneeseen 60 asteen kirjopesuohjelmalle. Sen jälkeen ryijy on huopunut takkulajä, eikä sitä parhainkaan entisöijä enää saa entiselleen pelastettua. Jos ryijy on jostain syystä pesun tarpeessa, kannattaa se viedä osaavaan pesulaan.

Todella vanhat, pesun ja korjauksen tarpeessa olevat arvokkaat antiikkiryijyt kuuluvat Maija Havinan mukaan ehdottomasti tekstiilikonservaattoreiden hoiviin.

Onnenkaupat netistä

– Ihania sattumuksia on myös tapahtunut tämän ryijyilyn myötä. Huomasin Torissa kauniin Ruusuryijyn, josta selvisi, että

myyjä oli sukulaiseni ja ryijy osoittautui mummoni teettämäksi. Äitini kertoi, että hänen äitinsä eli mummoni, oli enolle ja tädille teettänyt nämä Ruusuryijyt omien lampaiden villasta kehräämistään lan-goista. Äitini ei halunnut samanlaista ja hänelle teetettiin Maamiehen ryijy.

Tuo Ruusuryijy on nyt Maija Havinan seinällä rakkaana muistona mummos-taan.

Ryjynäyttely kiinnostaa

– Itse olen tehnyt kaksi pienehköä ryijyä, toisen vanhan mallin mukaan ja toinen on lapsenlapsen suunnittelema pikkuryijy.

Jonkinlaisen pienimuotoisen näyttelynkin järjestäminen on joskus Maija Havinalla käynyt mielessä. *Entä millainen ryijy olisi vielä haaveissa?*

– Se olisi Maamiehen ryijy tai suuri Lotta-ryijy. ■

Tarvitsetko sähköä rakennuspaikalle?

Tee sähkösopimukset hyvissä ajoin. Välttämättä turhalta stressiltä ja sähkö on käytettävissä juuri silloin, kun sitä tarvitset. Säästät samalla satoja.

Hoida nämä asiat ensin

1. Sähköurakoitsijan valinta

2. Sopimusten tekeminen:

- Liittymisopimusta varten tarvitset nämä liitteet:
 - Kartta liittymän sijainnista.
 - Asemapiirros, johon on merkitty tontin rekisterin numero, sähköpääkeskusten ja rakennuspaikan sijainti.
 - Pääkeskuskaavio yli 63A:n liittymistä.
 - Tieto liittymän pääsulakekoosta ja lämmitysjärjestelmästä.

Verkkosopimus syntyy automaattisesti, kun teet valitsemasi myyjän kanssa hyvissä ajoin myyntisopimuksen.

Samalla, kun teet liittymisopimuksen, voit tilata valmiiksi liittymiskaapelin ja monimitauskeskuksen Rovakairan Verkonrakennukselta.

Liittymiskaapelin hinta sisältää:

Kaapelin ja sen asennuksen valmiiseen kaapelioljiaan, kaapelin mekaanisen suojauksen kevyellä suojakourulla, kaapeli-merkkinauhan ja maadoitusjohtimen Cu16 sekä kytkennät molemmissa päissä kaapelia. Kaapelin mitta enintään 50 m.

Hoida nämä ennen sähköntoimitusta

1. Kaapelioljia tontin osuudella

2. Valitse sähkönmyyjä

Mittarointilomake

Jos monimittauskeskus on hankittu Rovakairan Verkonrakennukselta huolehtii keskuksen toimittaja myös mittarointilomakkeen.

Sähköurakoitsija toimittaa mittarointilomakkeen 14 vrk ennen toivottua kytkentää.

Mittarointilomake löytyy rovakaira.fi/mittarointilomake/

Käy katsomassa Rovakairan sivuilta tarkemmat ohjeet!

rovakaira.fi/sahkoliittymat/uuden_liittyman_tilaus/

Kennosudokussa on lisäehto, etteivät numerot saa toistua viistoriveillä (11 riviä vasemmalta alaoikealle).

Sudokun ratkaisun näet seuraavasta lehdestä.

Lehden 3/2021

Sudokun ratkaisu ►

Hae meille töihin!

Haemme jatkuvasti uusia ammattilaisia osaavaan joukkoomme.

Rovakairan Verkonrakennus Oy tarjoaa mielenkiintoisia ja palkitsevia työpaikkoja mm. sähkönjakeluverkojen ja niihin liittyvien laitteistojen suunnittelussa, rakentamisessa, huollossa ja viankorjauksessa. Pääset työskentelemään mielenkiintoisissa kohteissa ympäri Lapin maakuntaa. Sähköalan koulutusta suorittavat tulevaisuuden osaajat voivat hakea **työharjoitteluun** sekä **kesätöihin** Rovakairan Verkonrakennukselle. Meille voi hakeutua myös työskentelemään **oppisopimuksella**.

Tarvitsemme jatkuvasti uusia osaajia.

Käy tutustumassa avoimiin työpaikkoihimme:
rovakairanverkonrakennus.fi

ROVAKAIRAN
VERKONRAKENNUS OY

ROVAKAIRA

ROVAKAIRAN PALVELUPISTEET:

ROVANIEMI Pukinpolku 40 B, 96900 SAARENKYLÄ

KITILÄ Lukkarintie 30 | **SODANKYLÄ** Kittiläntie 107 B

Puhelin: 016 331 6200 | asiakaspalvelu@rovakaira.fi | www.rovakaira.fi

Vikapäivystys: 016 331 6201

